

Sprawozdanie

Jakub Kaźmierczyk

2025-06-02

Spis treści

1	Wprowadzenie	3
1.1	Opis projektu	3
1.2	Zmienne	3
1.2.1	Zmienna objaśniana	3
1.2.2	Zmienne objaśniające	3
1.3	Źródła	4
2	Wczytywanie danych	5
3	Podstawowe statystyki	6
3.1	Zmienna objaśniana	6
3.2	Zmienne objaśniające	6
3.3	Macierze korelacji	8
3.3.1	Macierz korelacji przed usunięciem zmiennych	8
3.3.2	Macierz korelacji po usunięciu zmiennych	9
4	Identyfikacja niestacjonarnych zmiennych objaśniających	10
4.1	Sprawdzenie niestacjonarności zmiennych	10
4.2	Usunięcie niestacjonarności	11
4.3	Ponowne sprawdzenie niestacjonarności zmiennych	14
4.4	Sprawdzenie korelacji po usunięciu niestacjonarności	15
4.5	Usunięcie zmiennych o zerowej wariancji	15
4.5.1	Przed usunięciem	15
4.5.2	Po usunięciu	16

5	Metoda doboru zmiennych	17
5.1	Metoda Hellwiga	17
6	Tworzenie modelu ekonometrycznego	18
7	Niby TEST	20
7.1	Testowanie normalności rozkładu reszt	20
7.1.1	Test Shapiro-Wilka	20
7.1.2	Test Jarque-Bera	20
7.1.3	Wykresy normalności	21
7.2	Testowanie autokorelacji	21
7.2.1	Test Durbina-Watsona	21
7.2.2	Test Ljunga-Boxa	22
7.2.3	Test Breuscha-Godfrey	22
7.2.4	Wykres autokorelacji	23
7.2.5	Model ARMA na resztach + diagnostyka	23
7.2.6	Diagnostyka reszt modelu ARMA	24
7.2.7	Test Ljunga-Boxa dla reszt ARMA	25
7.3	Badanie heteroskedastyczności	25
7.3.1	Test Breuscha-Pagana	25
7.3.2	Test White	25
7.3.3	Test Goldfelda-Quandta	25
7.3.4	Wykresy heteroskedastyczności	26
7.4	Testowanie współliniowości	26
7.4.1	Test VIF	26
7.5	Testowanie stabilności parametrów	27
7.5.1	Test Chowa	27
7.5.2	Test CUSUM	28
7.6	Testowanie stabilności postaci analitycznej	28
7.6.1	Test RESET Ramsey	28
7.6.2	Test liczby serii (runs test)	29
7.7	Badanie efektu katalizy	29
7.7.1	Test F	29
7.8	Badanie koincydencji	30
7.8.1	Porównanie R^2	30

8	Podsumowanie wyników	31
8.0.1	TESTUWENCJA	32
8.1	OCENA ISTOTNOŚCI ZMIENNYCH	32
8.1.1	Test t-Studenta dla poszczególnych parametrów	32
8.1.2	Test Walda (test łącznej istotności)	34
8.2	OCENA WSPÓŁCZYNNIKA DETERMINACJI	35
8.2.1	WSPÓŁCZYNNIKI DETERMINACJI R^2	35
8.3	INTERPRETACJA PARAMETRÓW MODELU	36
8.4	PODSUMOWANIE OGÓLNE	37

1 Wprowadzenie

1.1 Opis projektu

Projekt ma na celu budowę kompleksowego modelu ekonometrycznego służącego do analizy i prognozowania rentowności 10-letnich polskich obligacji skarbowych. Model zostanie zbudowany na podstawie szeregów czasowych, co umożliwi głębszą analizę dynamicznych zależności ekonomicznych.

1.2 Zmienne

1.2.1 Zmienna objaśniana

CLOSE - rentowność 10-letnich polskich obligacji skarbowych

1.2.2 Zmienne objaśniające

10YDEBOND - rentowność 10-letnich niemieckich obligacji skarbowych

10YUSBOND - rentowność 10-letnich amerykańskich obligacji skarbowych

DETAL - sprzedaż detaliczna miesiąc do miesiąca

XAUUSD - cena złota w dolarze amerykańskim

S&P500 - ETF 500 największych notowanych na giełdzie amerykańskich spółek

PMI - wskaźnik aktywności przemysłowej

WIG20 - 20 największych notowanych na giełdzie polskich spółek

---

OIL - cena ropy naftowej za baryłkę

UNEMPLOYMENT - stopa bezrobocia w Polsce

USDPLN - kurs dolara amerykańskiego wyrażony w złotych

INFLATION - inflacja rok do roku

WIBOR - referencyjna stopa procentowa dla polskiego rynku międzybankowego

1.3 Źródła

www.stooq.com

---

2 Wczytywanie danych

Dane pochodzą ze strony www.stooq.com. Zawierają dane dotyczące zmiennych od czerwca 1999 do czerwca 2025, w interwale miesięcznym

```
data_all <- read_excel("data.xlsx")
data_all <- data_all[, -c(1, 3, 4)]

data_all[] <- lapply(data_all, function(col) {
  na.approx(col, na.rm = FALSE)
})

n <- nrow(data_all)
train_size <- floor(0.8 * n)

data <- data_all[1:train_size, , drop = FALSE]
data_test <- data_all[(train_size + 1):n, , drop = FALSE]

Y <- data["CLOSE"]
X <- data[, !names(data) %in% "CLOSE", drop = FALSE]
```

---

3 Podstawowe statystyki

3.1 Zmienna objaśniana

```
##      CLOSE
##  Min.    : 1.843
##  1st Qu.: 3.457
##  Median : 5.495
##  Mean    : 5.610
##  3rd Qu.: 6.269
##  Max.    :13.288
```

Mediana rentowności 10-letnich polskich obligacji wynosi około 5,495 %, podczas gdy średnia to 5,610 %. Różnica mediana–średnia (5,495 vs 5,610) wskazuje niewielką prawą skośność rozkładu.

Minimalna zaobserwowana wartość to 1,843 %, a maksymalna aż 13,288 %. Zakres rozpiętości (13,288 – 1,843 = 11,445 punktu procentowego) jest stosunkowo szeroki, co sugeruje, że w okresie badanym zdarzały się uderzeniowe wahania rentowności.

Pierwszy kwartył (3,457 %) i trzeci kwartył (6,269 %) pokazują, że połowa obserwacji mieści się w zakresie od 3,457 % do 6,269 %. To oznacza, że większość wartości koncentruje się wokół poziomu 5 %–6 %.

3.2 Zmienne objaśniające

```
##      INFLATION      10YUSBOND      XAUUSD      USDPLN
##  Min.    :-0.01600  Min.    :1.455  Min.    : 255.8  Min.    :2.060
##  1st Qu.: 0.01000  1st Qu.:2.337  1st Qu.: 416.2  1st Qu.:3.084
##  Median : 0.02250  Median :3.385  Median :1024.5  Median :3.509
##  Mean    : 0.02711  Mean    :3.461  Mean    : 921.2  Mean    :3.476
##  3rd Qu.: 0.04000  3rd Qu.:4.480  3rd Qu.:1292.5  3rd Qu.:3.910
##  Max.    : 0.11600  Max.    :6.667  Max.    :1825.3  Max.    :4.644
##
##      WIBOR      10YDEBOND      WIG20      S&P500
##  Min.    : 1.560  Min.    :-0.7010  Min.    :1023  Min.    : 735.1
##  1st Qu.: 2.062  1st Qu.: 0.7907  1st Qu.:1789  1st Qu.:1154.7
```

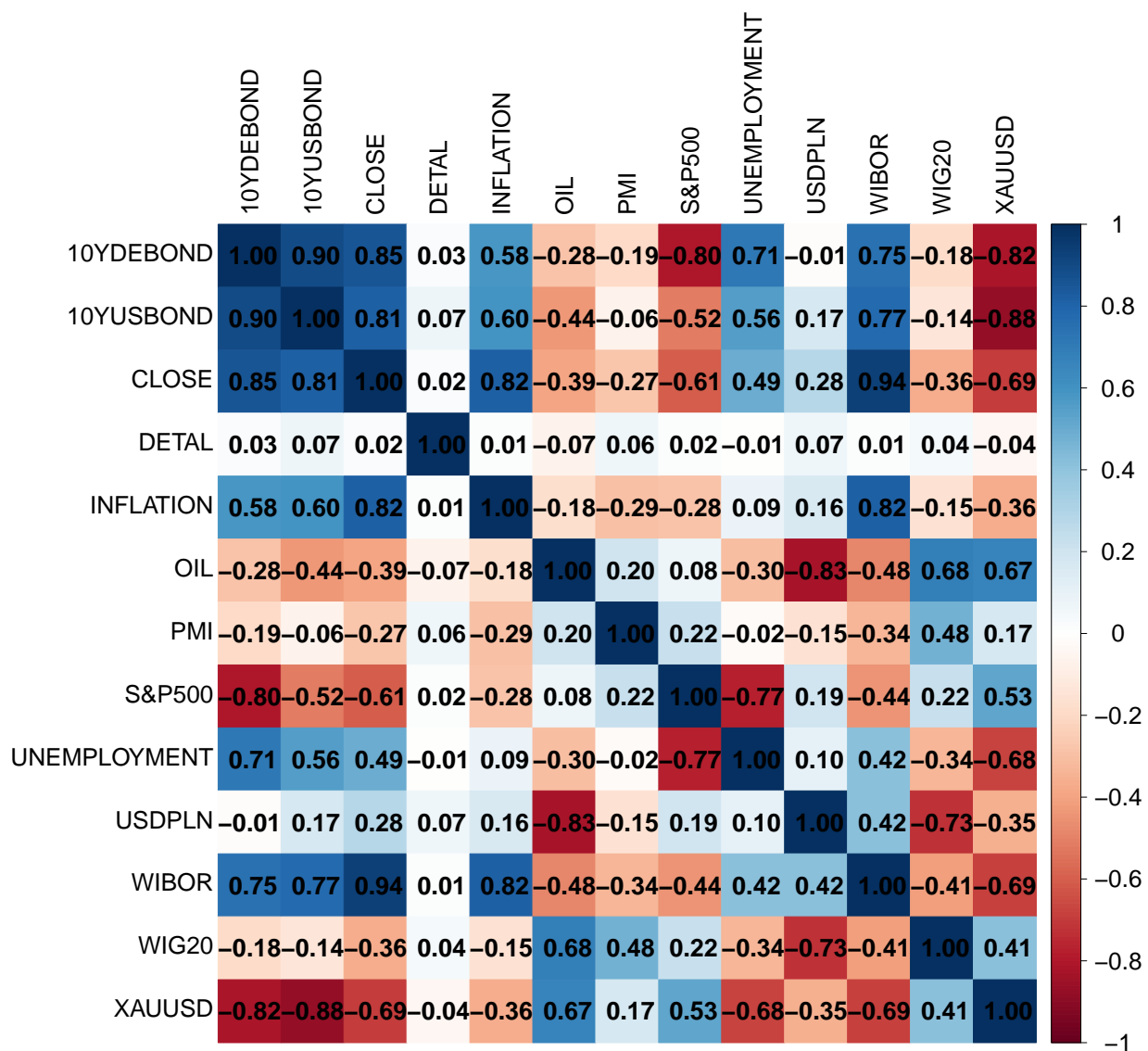
```

## Median : 4.175   Median : 3.1740   Median :2268   Median :1366.2
## Mean    : 5.572   Mean    : 2.6779   Mean    :2182   Mean    :1578.4
## 3rd Qu.: 6.143   3rd Qu.: 4.1895   3rd Qu.:2462   3rd Qu.:1972.2
## Max.    :20.520   Max.    : 5.5390   Max.    :3878   Max.    :3230.8
##
## UNEMPLOYMENT      PMI          DETAL          OIL
## Min.    :0.0500   Min.    :38.30   Min.    : -10.7000   Min.    : 18.57
## 1st Qu.:0.1030   1st Qu.:48.38   1st Qu.: -0.5000   1st Qu.: 37.32
## Median :0.1245   Median :51.15   Median :  0.5000   Median : 58.28
## Mean    :0.1288   Mean    :50.58   Mean    :  0.5221   Mean    : 60.99
## 3rd Qu.:0.1590   3rd Qu.:53.20   3rd Qu.:  1.5000   3rd Qu.: 80.75
## Max.    :0.2070   Max.    :56.90   Max.    : 10.8000   Max.    :140.00
##
##                               NA's    :8

```

3.3 Macierze korelacji

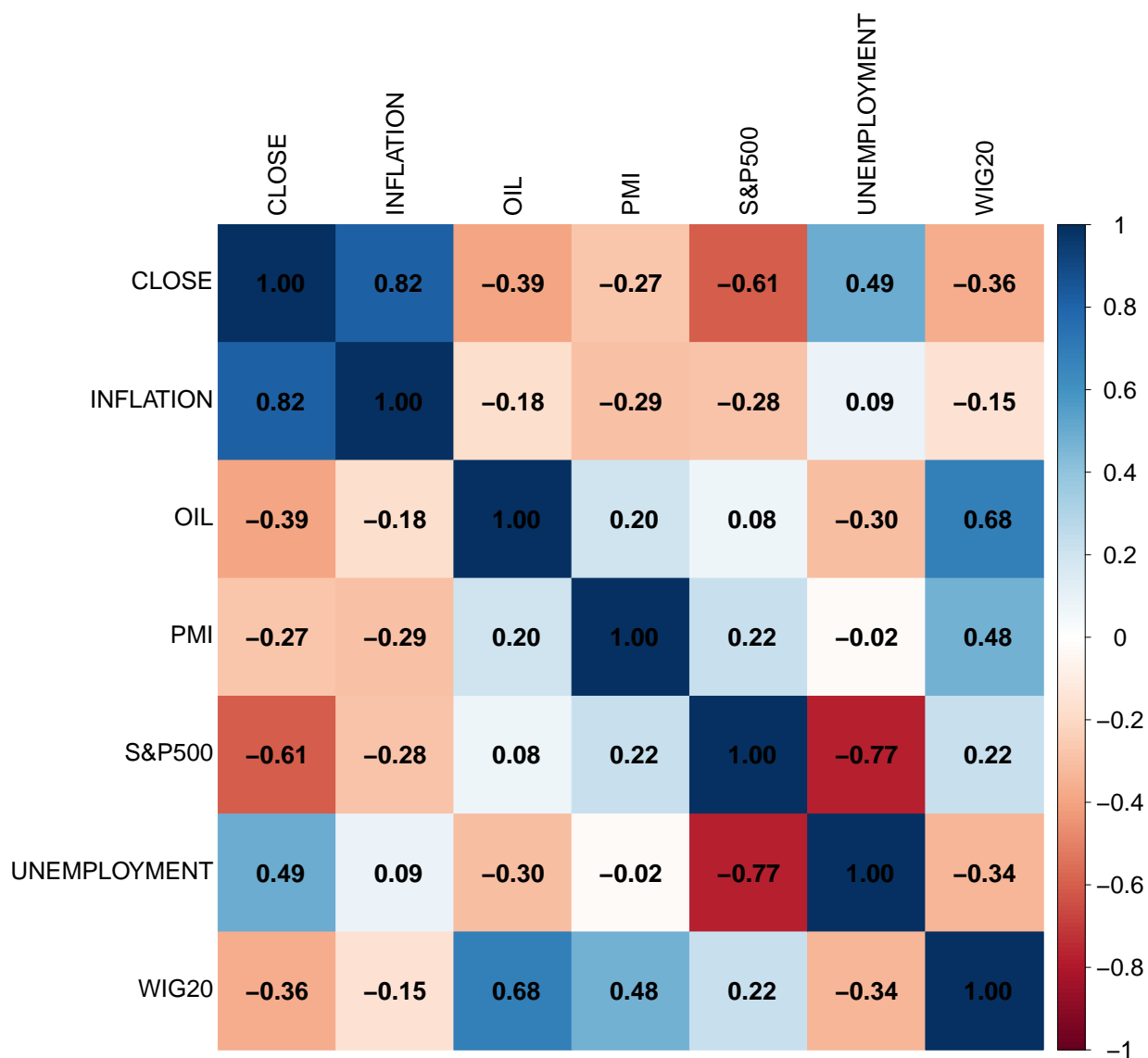
3.3.1 Macierz korelacji przed usunięciem zmiennych

Z 11 zmiennych objaśniających wybrałem 7, których wartość bezwzględna korelacji nie przekracza 0.8.
INTERPRACJA WYNIKOW do zmiany

3.3.2 Macierz korelacji po usunięciu zmiennych

---

4 Identyfikacja niestacjonarnych zmiennych objaśniających

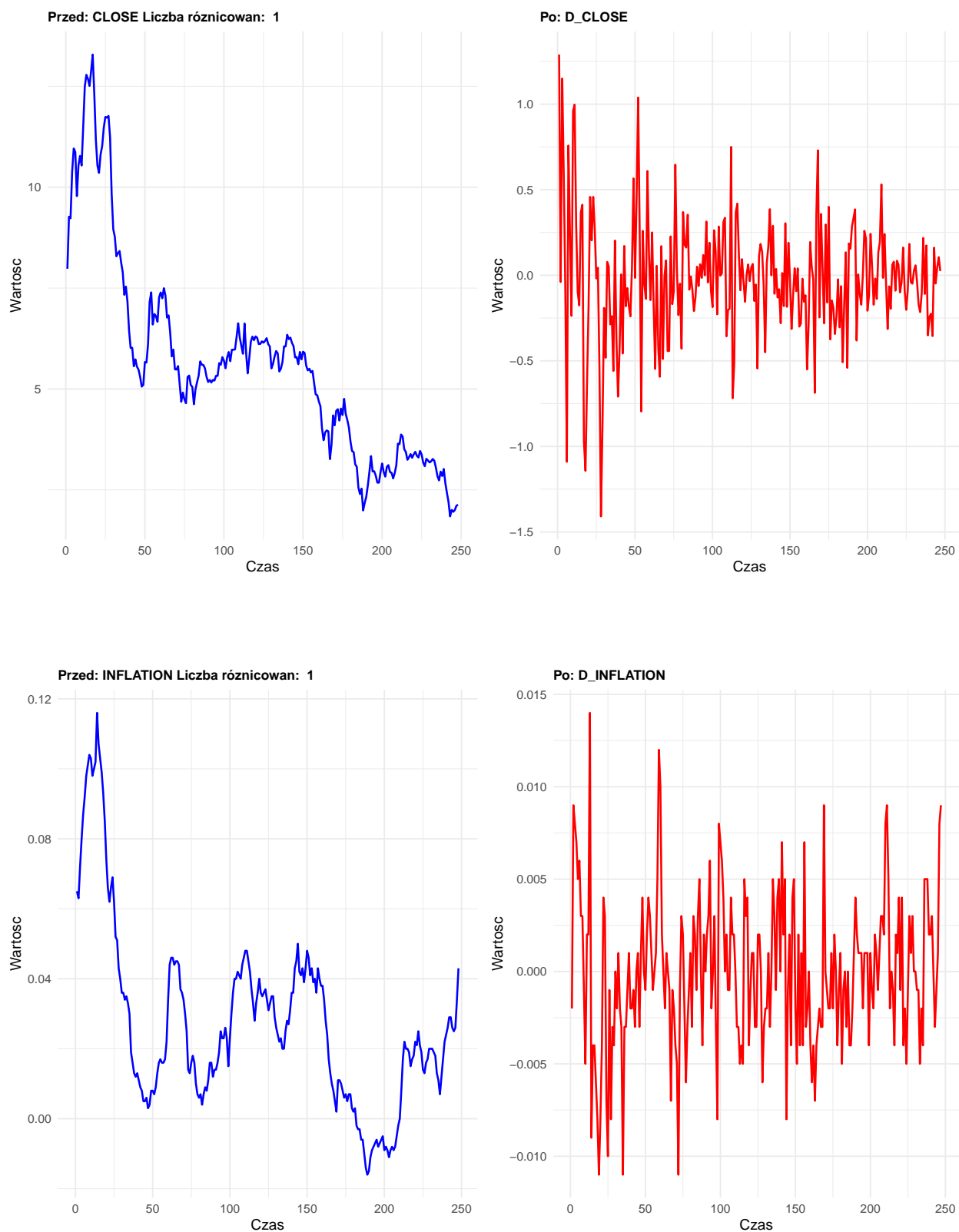
4.1 Sprawdzenie niestacjonarności zmiennych

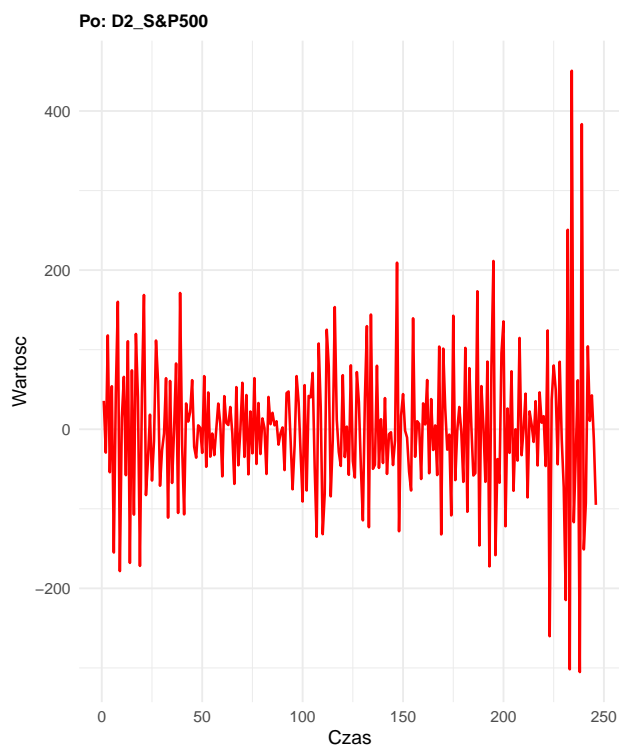
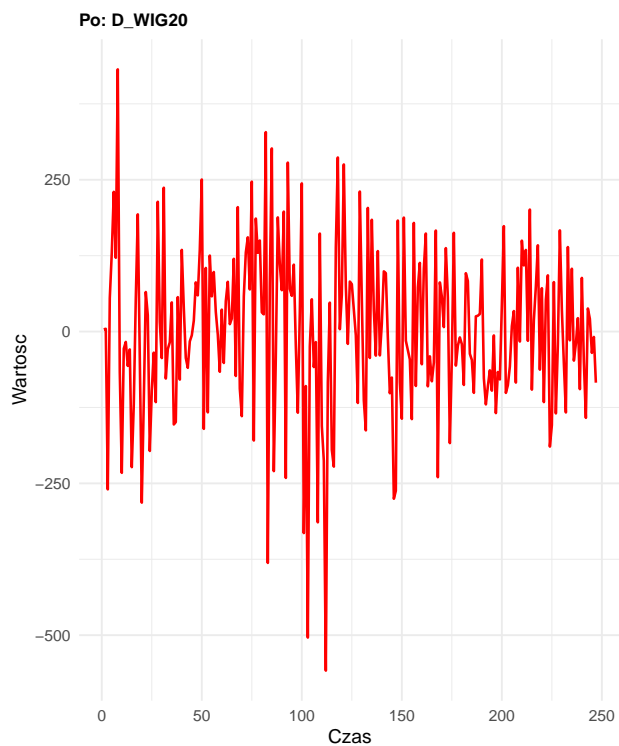
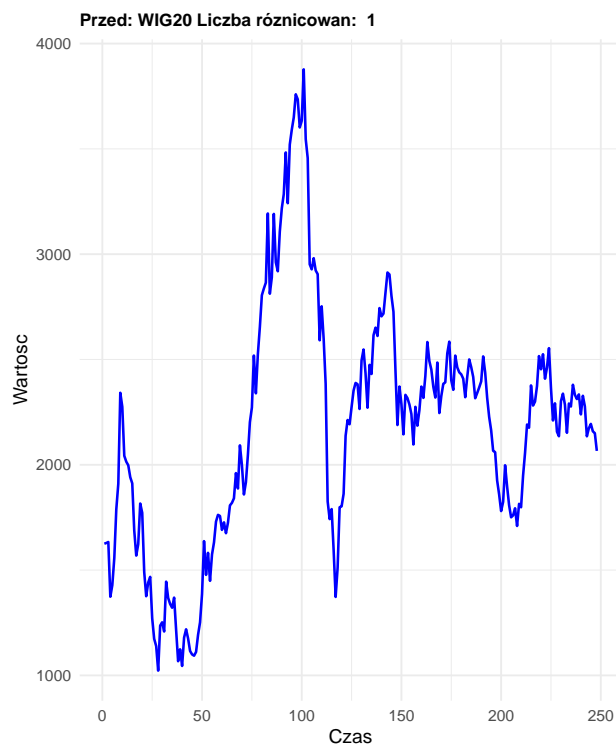
Zmienna	Stacjonarnosc
CLOSE	Niestacjonarna
INFLATION	Niestacjonarna
WIG20	Niestacjonarna
S&P500	Niestacjonarna
UNEMPLOYMENT	Niestacjonarna
PMI	Niestacjonarna
OIL	Niestacjonarna

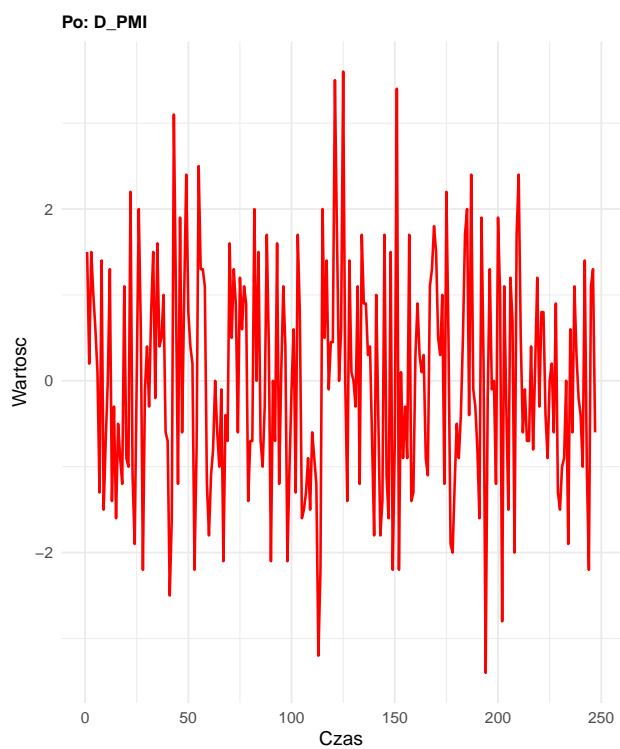
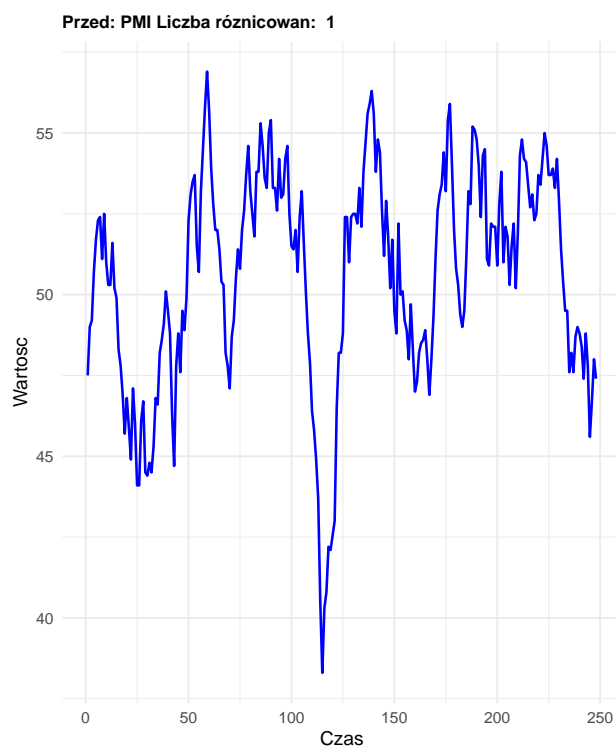
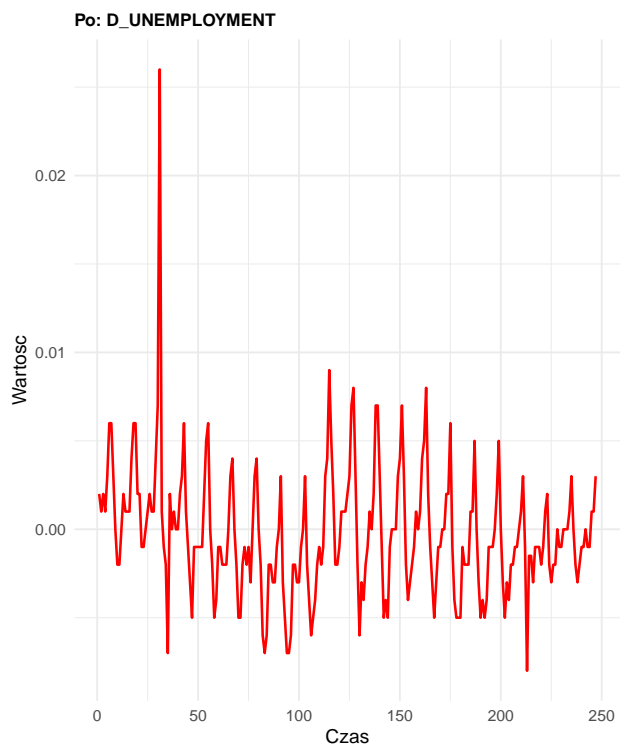
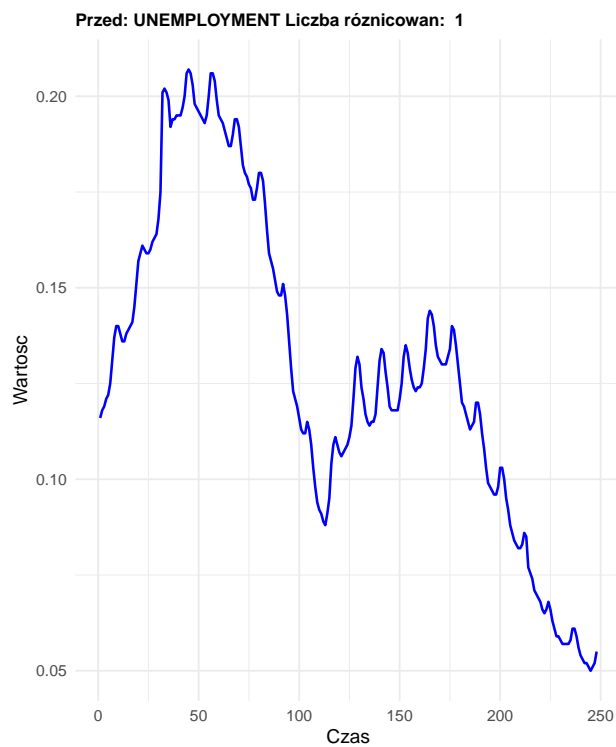
Wszystkie zmienne w pierwotnej postaci (zarówno CLOSE, jak i 6 zmiennych objaśniających: INFLATION, WIG20, S&P500, UNEMPLOYMENT, PMI, OIL) okazały się niestacjonarne (wyniki testów ADF wskazywały $p\text{-value} > 0,05$ lub wartość statystyki testowej wyższa od wartości krytycznej; KPSS $p\text{-value} < 0,05$).

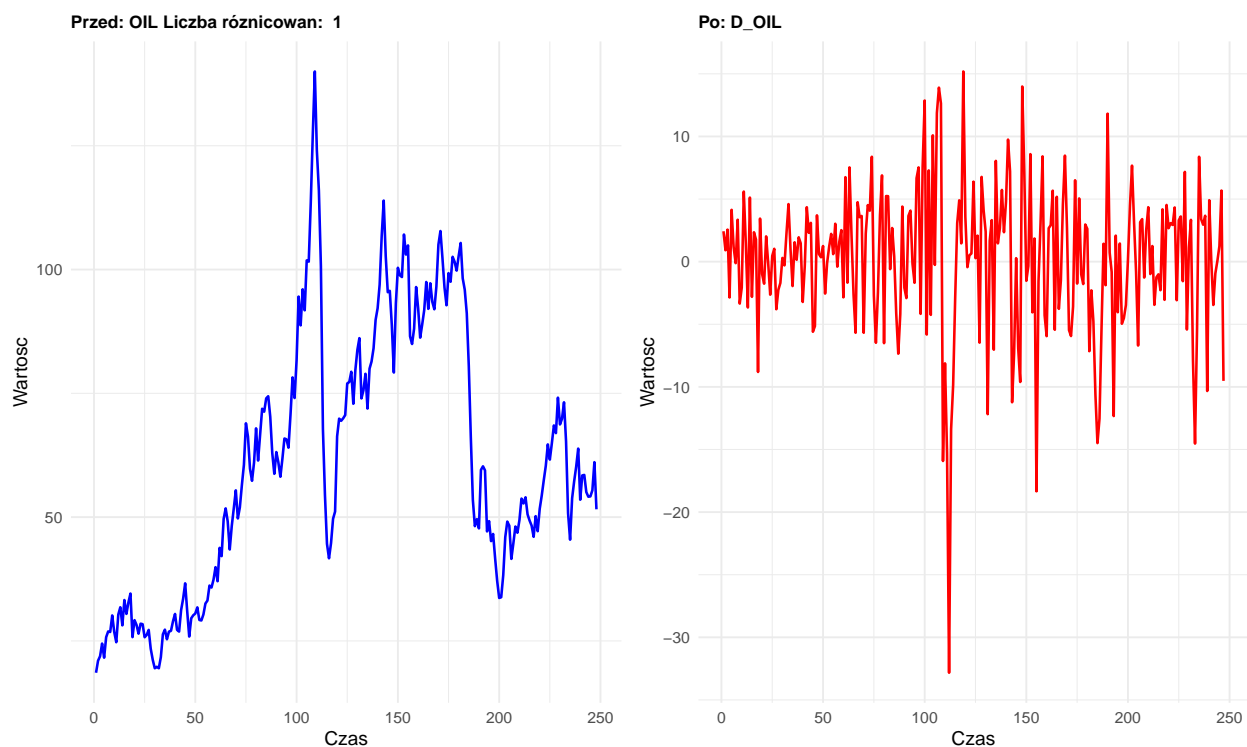
Oznacza to, że w danych występuje wspólny trend lub efekt niestacjonarności, co skłania do zastosowania różnicowania, by usunąć jednostkowe pierwiastki i otrzymać procesy stacjonarne

4.2 Usunięcie niestacjonarności

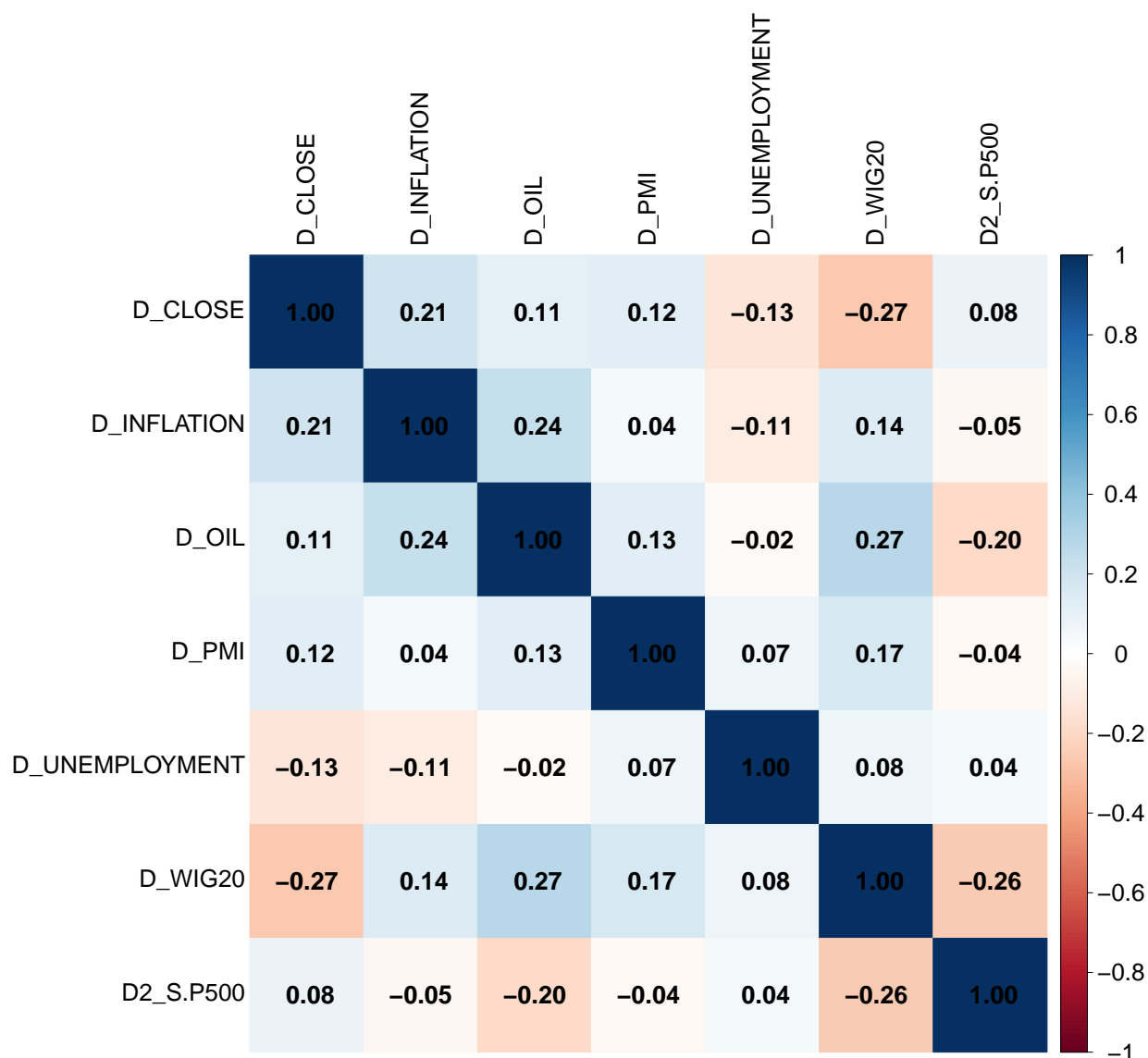
4.3 Ponowne sprawdzenie niestacjonarności zmiennych

Zmienna	Stacjonarnosc
D_CLOSE	Stacjonarna
D_INFLATION	Stacjonarna
D_WIG20	Stacjonarna
D2_S.P500	Stacjonarna
D_UNEMPLOYMENT	Stacjonarna
D_PMI	Stacjonarna
D_OIL	Stacjonarna

Wszystkie zmienne przekształcone do postaci różnicowej (D_CLOSE, D_INFLATION, D_WIG20, D2_S.P500, D_UNEMPLOYMENT, D_PMI, D_OIL) okazały się stacjonarne (test AD-Fuller zakończył się odrzuceniem hipotezy o istnieniu pierwiastka jednostkowego, a test KPSS nie wskazał na niestacjonarność).

Oznacza to, że proces różnicowania był wystarczający – w dalszej części modelu możemy bezpiecznie użyć tych stacjonarnych serii jako zmiennych w regresji liniowej.

4.4 Sprawdzenie korelacji po usunięciu niestacjonarności

4.5 Usunięcie zmiennych o zerowej wariancji

4.5.1 Przed usunięciem

D_CLOSE - Współczynnik zmienności: -1479.303 %, Wariancja: 0.1246856

D_INFLATION - Współczynnik zmienności: -3197.226 %, Wariancja: 1.623303e-05

D_WIG20 - Współczynnik zmienności: 6463.945 %, Wariancja: 19022.24

D2_S.P500 - Współczynnik zmienności: 57653.87 %, Wariancja: 8239.136
D_UNEMPLOYMENT - Współczynnik zmienności: -1377.121 %, Wariancja: 1.283612e-05
D_PMI - Współczynnik zmienności: 63313.66 %, Wariancja: 1.656016
D_OIL - Współczynnik zmienności: 3422.796 %, Wariancja: 35.01729

Z uwagi na bardzo niską wariancję D_UNEMPLOYMENT i D_INFLATION zdecydowałem się usunąć te zmienne, bo nie wnoszą istotnej zmienności do zestawu predyktorów.

4.5.2 Po usunięciu

D_CLOSE - Współczynnik zmienności: -1479.303 %, Wariancja: 0.1246856
D_WIG20 - Współczynnik zmienności: 6463.945 %, Wariancja: 19022.24
D2_S.P500 - Współczynnik zmienności: 57653.87 %, Wariancja: 8239.136
D_PMI - Współczynnik zmienności: 63313.66 %, Wariancja: 1.656016
D_OIL - Współczynnik zmienności: 3422.796 %, Wariancja: 35.01729

---

5 Metoda doboru zmiennych

5.1 Metoda Hellwiga

DLACZEGO HELLWIG?

Zmienne składowe w najlepszej kombinacji:

D_WIG20

D_PMI

Pojemność Hellwiga dla tej kombinacji: 0.0741

Pojemność Hellwiga dla tej kombinacji wynosi 0,0741. Oznacza to, że te dwie zmienne razem wyjaśniają około 7,41 % wariancji zmiennej D_CLOSE.

---

6 Tworzenie modelu ekonometrycznego

```
formula_modelu <- reformulate(best_hellwig_vars, response = "D_CLOSE")

model <- lm(formula_modelu, data = data_stationary)

print(summary(model))
```

Call:

```
lm(formula = formula_modelu, data = data_stationary)
```

Residuals:

Min	1Q	Median	3Q	Max
-1.11908	-0.17652	0.00157	0.18322	1.24395

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
(Intercept)	-0.0223369	0.0214357	-1.042	0.29843
D_WIG20	-0.0007637	0.0001581	-4.831	2.41e-06 ***
D_PMI	0.0474273	0.0169430	2.799	0.00553 **

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 0.3362 on 243 degrees of freedom

Multiple R-squared: 0.1011, Adjusted R-squared: 0.09367

F-statistic: 13.66 on 2 and 243 DF, p-value: 2.388e-06

Statystyka $F = 13,66$ ($df = 2$ i 243), $p\text{-value} \approx 2,388 \times 10^{-6}$. Oznacza to, że jako całość model jest istotny statystycznie – przynajmniej jedna ze zmiennych objaśniających przyczynia się do wyjaśnienia zmienności D_CLOSE

R-kwadrat: $0,1011 \rightarrow$ model wyjaśnia tylko około 10,11 % zmienności zmiennej D_CLOSE . Po

---

skorygowaniu $R^2_{adj} = 0,0937$. Tę wartość można uznać za dosyć niską (model w obecnej formie jest słaby), co sugeruje, że istnieje wiele innych czynników wpływających na zmiany rentowności obligacji, których nie uwzględniono.

---

7 Niby TEST

7.1 Testowanie normalności rozkładu reszt

TEORIA: Testy normalności sprawdzają czy reszty mają rozkład normalny.

H0: Reszty mają rozkład normalny

H1: Reszty nie mają rozkładu normalnego

Poziom istotności: $\alpha = 0.05$

7.1.1 Test Shapiro-Wilka

Statystyka W = 0.9708

p-value = 1e-04

Wniosek: Odrzucamy H0 - reszty nie są normalne

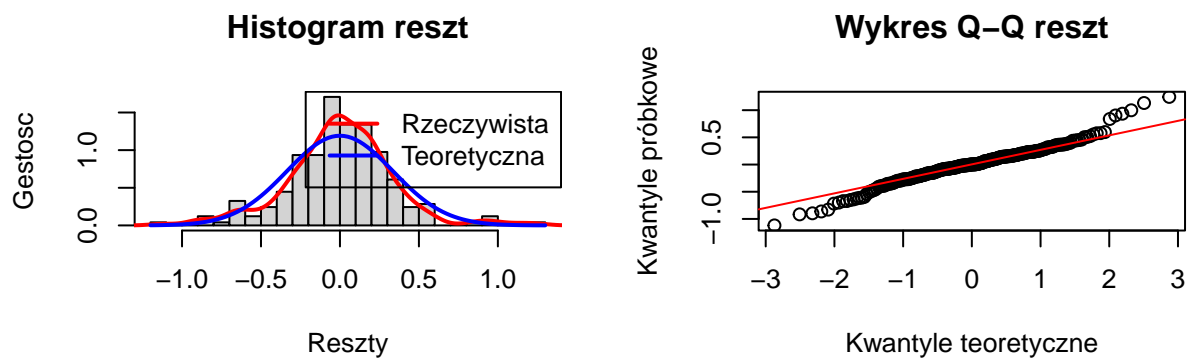
7.1.2 Test Jarque-Bera

Statystyka JB = 32.1918

p-value = 0

Wniosek: Odrzucamy H0 - reszty nie są normalne

7.1.3 Wykresy normalności

7.2 Testowanie autokorelacji

TEORIA: Autokorelacja oznacza korelację między resztami w różnych okresach.

H0: Brak autokorelacji reszt

H1: Występuje autokorelacja reszt

7.2.1 Test Durbina-Watsona

1. TEST DURBINA-WATSONA:

Statystyka DW = 1.5647

p-value = 0

Wniosek: Odrzucamy H_0 - występuje autokorelacja

7.2.2 Test Ljunga-Boxa

2. TEST LJUNGA-BOXA:

Statystyka LB = 29.5133

p-value = 0.001

Wniosek: Odrzucamy H_0 - występuje autokorelacja

7.2.3 Test Breuscha-Godfrey

3. TEST BREUSCHA-GODFREYA:

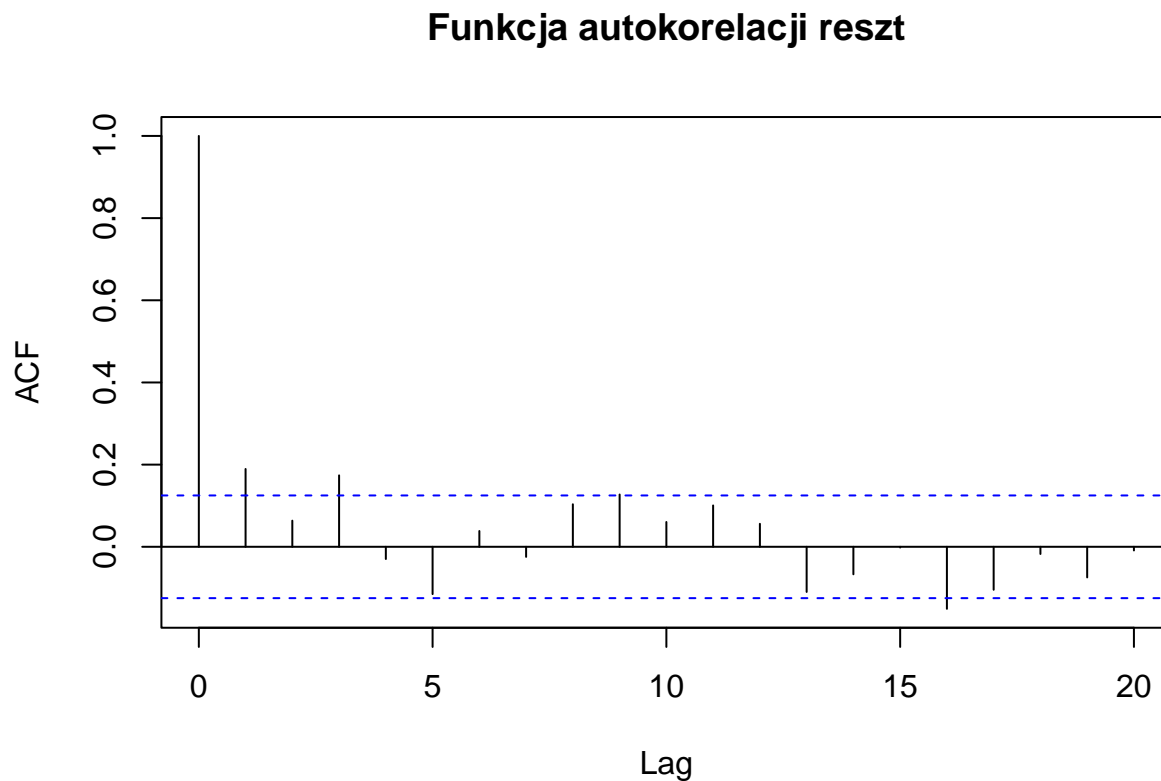
Statystyka LM = 9.0383

p-value = 0.0109

Wniosek: Odrzucamy H_0 - występuje autokorelacja

7.2.4 Wykres autokorelacji

7.2.5 Model ARMA na resztach + diagnostyka

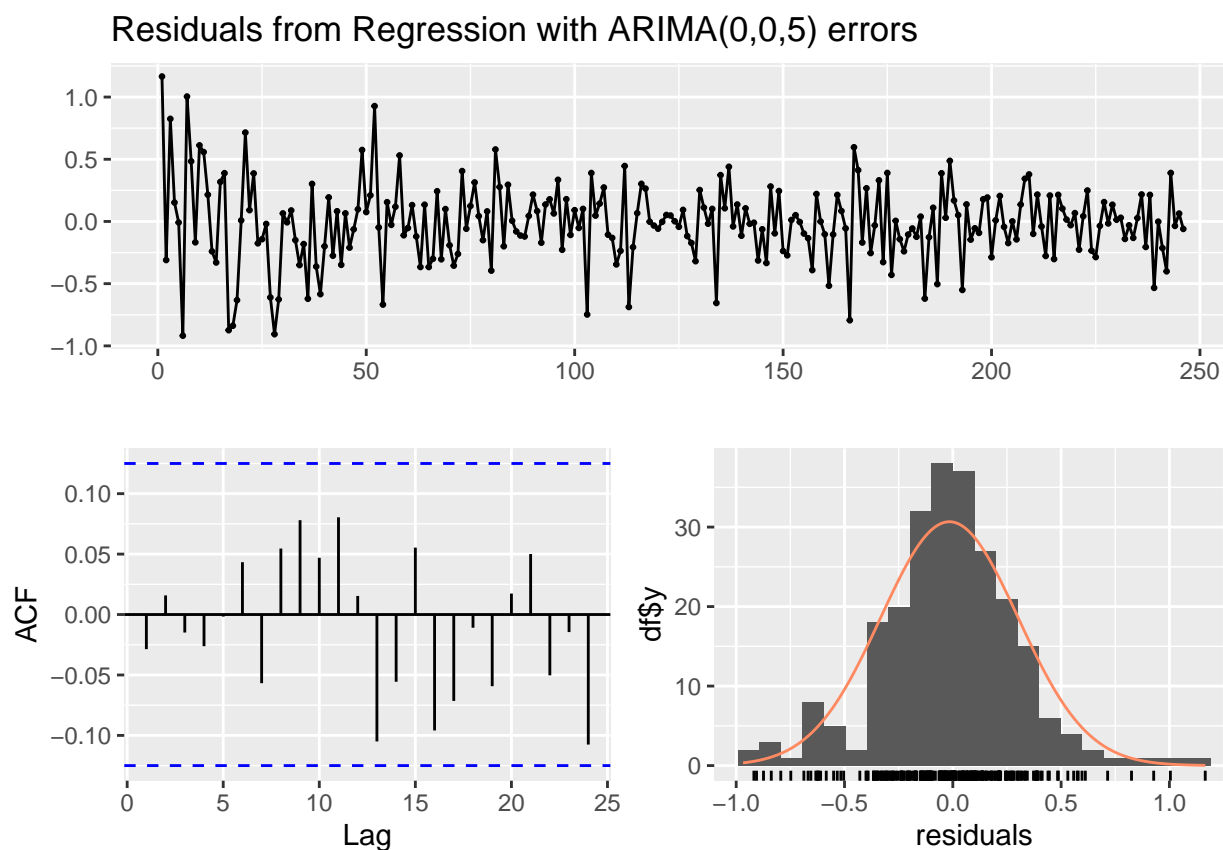
```
##
## MODEL ARIMAX (Hellwig - STAŁY):

## Series: D_log_CLOSE_ts
## Regression with ARIMA(0,0,5) errors
##
## Coefficients:
##          ma1      ma2      ma3      ma4      ma5  D_log_WIG20_ts  D_PMI_ts
##          0.2251  0.0511  0.2294  0.0527 -0.1324          -9e-04    0.0376
## s.e.    0.0658  0.0674  0.0660  0.0711  0.0637           2e-04    0.0160
##
## sigma^2 = 0.1036:  log likelihood = -66.77
```

```
## AIC=149.54   AICc=150.15   BIC=177.58
##
## Training set error measures:
##
##           ME      RMSE      MAE MPE MAPE      MASE      ACF1
## Training set -0.01567814 0.3172228 0.2323899 NaN  Inf 0.6952683 -0.02863169
```

7.2.6 Diagnostyka reszt modelu ARMA

```
## WYKRES I TESTY DLA RESZT MODEL ARMA:
```



```
##
## Ljung-Box test
##
## data: Residuals from Regression with ARIMA(0,0,5) errors
## Q* = 4.6989, df = 5, p-value = 0.4537
##
```

Model df: 5. Total lags used: 10

7.2.7 Test Ljunga-Boxa dla reszt ARMA

TEST LJUNGA-BOXA (reszty ARIMAX):

Statystyka = 6.4406

p-value = 0.8923

Wniosek: Brak autokorelacji reszt po ARIMAX (SPEŁNIONE)

7.3 Badanie heteroskedastyczności

TEORIA: Heteroskedastyczność oznacza niestałą wariancję składnika losowego.

H0: Homoskedastyczność (stała wariancja)

H1: Heteroskedastyczność (niestała wariancja)

7.3.1 Test Breuscha-Pagana

1. TEST BREUSCHA-PAGANA:

Statystyka BP = 0.0703

p-value = 0.9655

Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - homoskedastyczność

7.3.2 Test White

7.3.3 Test Goldfelda-Quandt

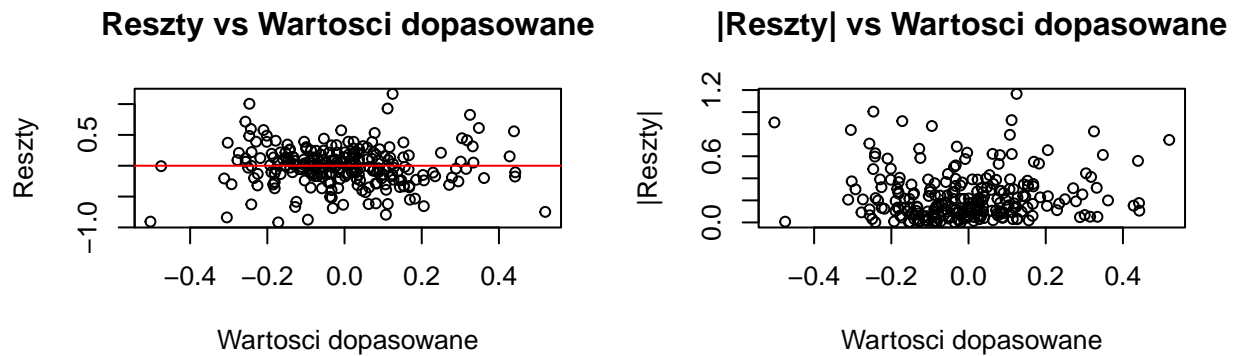
Statystyka GQ = 1.0178

p-value = 0.4616

Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - homoskedastyczność

7.3.4 Wykresy heteroskedastyczności

7.4 Testowanie współliniowości

7.4.1 Test VIF

TEORIA: Współliniowość oznacza wysoką korelację między zmiennymi objaśniającymi.

$VIF > 10$: poważna współliniowość

$VIF > 5$: umiarkowana współliniowość

$VIF < 5$: brak problemów ze współliniowością

WSPÓŁCZYNNIKI VIF:

D_WIG20 : 1.031 - OK

D_PMI : 1.031 - OK

##

WNIOSEK: Brak problemów ze współliniowością

7.5 Testowanie stabilności parametrów

7.5.1 Test Chowa

TEORIA: Test Chowa sprawdza czy parametry modelu są stabilne w czasie.

H0: Parametry są stabilne (brak przełomu strukturalnego)

H1: Parametry nie są stabilne (występuje przełom strukturalny)

TEST CHOWA (punkt przełomu w obserwacji 123):

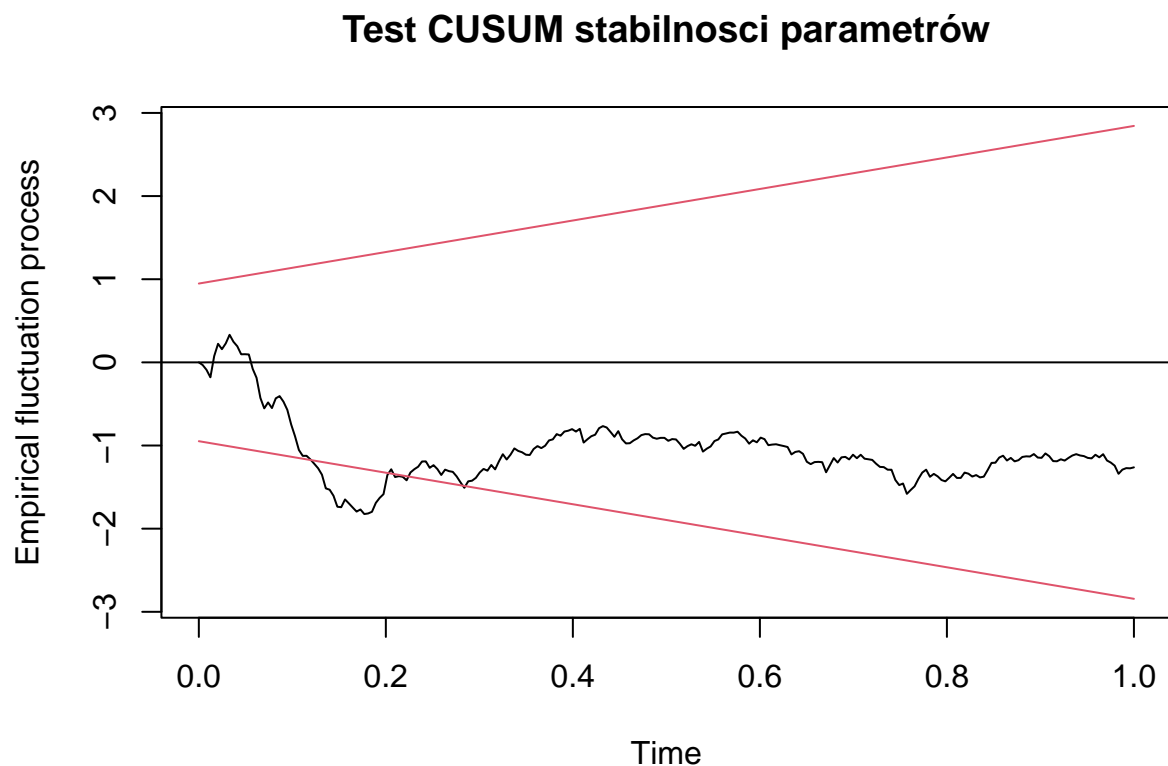
Statystyka $F = 2.7874$

$p\text{-value} = 0.0414$

Wniosek: Odrzucamy H0 - brak stabilności parametrów

7.5.2 Test CUSUM

7.6 Testowanie stabilności postaci analitycznej

7.6.1 Test RESET Ramseya

TEORIA: Test RESET sprawdza czy postać funkcyjna modelu jest poprawna.

H0: Model ma poprawną postać funkcyjną

H1: Model ma niepoprawną postać funkcyjną

1. TEST RESET RAMSEYA:

Statystyka F = 0.2853

p-value = 0.7521

Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - poprawna postać modelu

---

7.6.2 Test liczby serii (runs test)

TEORIA: Test sprawdza czy reszty są losowo rozłożone.

H0: Reszty są losowo rozłożone

H1: Reszty wykazują systematyczne wzorce

Statystyka = 1.5745

p-value = 0.1154

Wniosek: Nie ma podstaw do odrzucenia H0 - reszty są losowe

7.7 Badanie efektu katalizy

7.7.1 Test F

TEORIA: Efekt katalizy - jedna zmienna wpływa na siłę oddziaływania innej.

Sprawdzamy czy interakcje między zmiennymi są istotne.

TEST F DLA INTERAKCJI:

Statystyka F = 4.218

p-value = 0.0411

Wniosek: Występuje istotny efekt katalizy

WSPÓŁCZYNNIKI INTERAKCJI:

D_WIG20:D_PMI : p-value = 0.0411 ***

7.8 Badanie koïncydencji

7.8.1 Porównanie R^2

TEORIA: Koïncydencja - zmienna objaœniaj¹ca ma wp³yw jedynie w okreœlonych okresach.

Sprawdzamy stabilnoœæ parametrów w róŹnych podokresach.

ANALIZA STABILNOœCI PARAMETRÓW W PODOKRESACH:

Współczynniki determinacji:

Okres 1 (obs. 1- 82): $R^2 = 0.1769$

Okres 2 (obs. 83 - 164): $R^2 = 0.1655$

Okres 3 (obs. 165 - 246): $R^2 = 0.008$

PORÓWNIANIE PARAMETRÓW W PODOKRESACH:

Parametr (Intercept) :

Okres 1: -0.0164

Okres 2: -0.0184

Okres 3: -0.0234

##

Parametr D_WIG20 :

Okres 1: -0.0014

Okres 2: -6e-04

Okres 3: -2e-04

*** MOŹLIWA KOÏNCYDENCJA - duŹe róŹnice miêdzy okresami ***

##

Parametr D_PMI :

Okres 1: 0.1141

Okres 2: 0.0231

Okres 3: 0.0101

*** MOŹLIWA KOÏNCYDENCJA - duŹe róŹnice miêdzy okresami ***

---

8 Podsumowanie wyników

WYNIKI TESTÓW DIAGNOSTYCZNYCH:

##

Box-Ljung test

##

data: residuals(model_arimax)

X-squared = 6.4406, df = 12, p-value = 0.8923

##		Test	Statystyka	p_value	Wynik
## 1	Normalność (Jarque-Bera)	32.192	0	NIESPEŁNIONE	
## 2	Autokorelacja (Ljung-Box)	6.441	0.892	SPEŁNIONE	
## 3	Heteroskedastyczność (Breusch-Pagan)	0.070	0.965	SPEŁNIONE	
## 4	Współliniowość (max VIF)	1.031	N/A	SPEŁNIONE	
## 5	Stabilność (Chow)	2.787	0.041	NIESPEŁNIONE	
## 6	Postać modelu (RESET)	0.285	0.752	SPEŁNIONE	

##

=== OGÓLNA OCENA MODELU ===

Spełnione założenia: 4 / 6

Niespełnione założenia: 2 / 6

MODEL SPEŁNIA WIĘKSZOŚĆ ZAŁOŻEŃ - wymagane drobne korekty

##

=== REKOMENDACJE ===

• Rozważ transformację zmiennych (logarytmowanie) ze względu na brak normalności reszt

• Rozważ model ze zmiennymi strukturalnymi ze względu na niestabilność parametrów

---

```
##
## =====
```

```
## KONIEC WERYFIKACJI MODELU
```

```
## =====
```

8.0.1 TESTUWENCJA

8.1 OCENA ISTOTNOŚCI ZMIENNYCH

8.1.1 Test t-Studenta dla poszczególnych parametrów

```
## H0:  $\beta_1 = 0$  (parametr nie jest istotny statystycznie)
```

```
## H1:  $\beta_1 \neq 0$  (parametr jest istotny statystycznie)
```

```
## Poziom istotności:  $\alpha = 0.05$ 
```

```
##
```

```
## Call:
```

```
## lm(formula = formula_modelu, data = data_stationary)
```

```
##
```

```
## Residuals:
```

```
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -1.11908 -0.17652  0.00157  0.18322  1.24395
```

```
##
```

```
## Coefficients:
```

```
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) -0.0223369  0.0214357  -1.042  0.29843
## D_WIG20      -0.0007637  0.0001581  -4.831 2.41e-06 ***
## D_PMI         0.0474273  0.0169430   2.799  0.00553 **
```

```
## ---
```

```
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

```
##
## Residual standard error: 0.3362 on 243 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.1011, Adjusted R-squared:  0.09367
## F-statistic: 13.66 on 2 and 243 DF,  p-value: 2.388e-06

##
## TABELA WYNIKÓW TESTÓW t-STUDENTA:

## =====

## Zmienna: (Intercept)
## Współczynnik: -0.022337
## Błąd standardowy: 0.021436
## Statystyka t: -1.042
## p-value: 0.2984
## Istotność:
## Wniosek: PARAMETR NIEISTOTNY STATYSTYCZNIE
## Zmienna: D_WIG20
## Współczynnik: -0.000764
## Błąd standardowy: 0.000158
## Statystyka t: -4.8307
## p-value: < 0.001
## Istotność: ***
## Wniosek: PARAMETR ISTOTNY STATYSTYCZNIE
## Zmienna: D_PMI
## Współczynnik: 0.047427
## Błąd standardowy: 0.016943
## Statystyka t: 2.7992
## p-value: 0.0055
## Istotność: **
## Wniosek: PARAMETR ISTOTNY STATYSTYCZNIE
```

8.1.2 Test Walda (test łącznej istotności)

```
##
## 1.2 TEST WALDA (ŁĄCZNA ISTOTNOŚĆ ZMIENNYCH)

## -----

## H0:  $\beta_1 = \beta_2 = \beta_3 = 0$  (wszystkie parametry strukturalne równe zero)

## H1: co najmniej jeden  $\beta_i \neq 0$ 

## Poziom istotności:  $\alpha = 0.05$ 

## WYNIKI TESTU WALDA (Test F):

## Statystyka F: 13.66

## Stopnie swobody: 2 i 243

## p-value: < 0.001

## Wniosek: ODRZUCAMY H0 - model jako całość jest istotny statystycznie

## ALTERNATYWNY TEST WALDA (linearHypothesis):
##
## Linear hypothesis test:
## D_WIG20 = 0
## D_PMI = 0
##
## Model 1: restricted model
## Model 2: D_CLOSE ~ D_WIG20 + D_PMI
##
##
```

	Res.Df	RSS	Df	Sum of Sq	F	Pr(>F)
## 1	245	30.548				
## 2	243	27.461	2	3.0873	13.66	2.388e-06 ***

```
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

8.2 OCENA WSPÓŁCZYNNIKA DETERMINACJI

8.2.1 WSPÓŁCZYNNIKI DETERMINACJI R^2

WSPÓŁCZYNNIKI DETERMINACJI:

R^2 (współczynnik determinacji): 0.1011

R^2_{adj} (skorygowany współczynnik determinacji): 0.0937

Liczba obserwacji: 246

Liczba parametrów: 3

Stopnie swobody: 243

INTERPRETACJA R^2 :

Model wyjaśnia 10.11 % zmienności zmiennej D_CLOSE

Po skorygowaniu o liczbę zmiennych: 9.37 %

OCENA JAKOŚCI MODELU: SŁABY MODEL

DODATKOWE STATYSTYKI:

Standardowy błąd reszt: 0.336165

SST (całkowita suma kwadratów): 30.548

SSR (suma kwadratów regresji): 3.0873

SSE (suma kwadratów reszt): 27.4606

Sprawdzenie: $SST = SSR + SSE = 30.548$

8.3 INTERPRETACJA PARAMETRÓW MODELU

```
## =====

## 3. INTERPRETACJA PARAMETRÓW MODELU

## =====

## OSTATECZNA POSTAĆ MODELU:

## -----

##  $D\_CLOSE = -0.022337 - 0.000764 \times D\_WIG20 + 0.047427 \times D\_PMI +$ 

## INTERPRETACJA PARAMETRÓW:

## -----

## PARAMETR: (Intercept)
## Wartość: -0.022337
## Istotność statystyczna: NIEISTOTNY (p = 0.2984 )
## Interpretacja: Wyraz wolny - średnia wartość D_CLOSE gdy wszystkie
##             zmienne objaśniające przyjmują wartość zero.
## Kierunek wpływu: UJEMNY
## Siła oddziaływania: SILNA
## -----
##
## PARAMETR: D_WIG20
## Wartość: -0.000764
## Istotność statystyczna: ISTOTNY (p = 0 )
## Interpretacja: Wzrost indeksu WIG20 o 1 punkt (w ujęciu pierwszej różnicy)
##             powoduje spadek rentowności obligacji o 0.000764 p.p., ceteris paribus.
## Uzasadnienie: Relacja między rynkiem akcji a rynkiem obligacji -
##             przepływ kapitału między rynkami.
```

```
## Kierunek wpływu: UJEMNY
## Siła oddziaływania: SŁABA
## -----
##
## PARAMETR: D_PMI
## Wartość: 0.047427
## Istotność statystyczna: ISTOTNY (p = 0.0055 )
## Interpretacja: Wzrost wskaźnika PMI o 1 p.p. (w ujęciu pierwszej różnicy)
##           powoduje wzrost rentowności obligacji o 0.047427 p.p., ceteris paribus.
## Uzasadnienie: PMI odzwierciedla aktywność przemysłową - wzrost może
##           sygnalizować ożywienie gospodarcze i oczekiwania wyższych stóp.
## Kierunek wpływu: DODATNI
## Siła oddziaływania: SILNA
## -----
```

8.4 PODSUMOWANIE OGÓLNE

```
## STATYSTYKI OGÓLNE:
```

```
## -----
```

```
## Liczba parametrów istotnych statystycznie: 2 / 3
```

```
## Procent wyjaśnionej zmienności: 10.11 %
```

```
## Jakość dopasowania: SŁABY MODEL
```

```
## Istotność modelu jako całości: ISTOTNY
```

```
## WNIOSKI:
```

```
## -----
```

```
## Model jako całość jest istotny statystycznie
```

Model wykazuje słabe dopasowanie

Większość parametrów jest istotna statystycznie

##

REKOMENDACJE:

• Rozważ usunięcie nieistotnych zmiennych z modelu

• Rozważ dodanie dodatkowych zmiennych objaśniających

• Sprawdź czy nie pominięto istotnych zmiennych

• Przeprowadź testy diagnostyczne (normalność, autokorelacja, heteroskedastyczność)

• Sprawdź stabilność parametrów w czasie